

Linna
Kotkaste

KOTKAS

Noorte Kotkaste juhtide ajakiri

TARTUS

OKTOOBER 1939

Nr. 10

Millele suunata eeloleval tööaastal tähelepanu noorte kotkaste tegevuses.

Tegevuskavad uueks tegevusaastaks on juba valmis.

Peastaap ja malevate staabid oma tegevuskavades näevad ette vastavalt kas üleriigiliselt või maleva ulatuses korraldamist nõudvate ürituste teostamist ja küsimuste lahendamist nii organiseerimises, sisemises korralduses, juhtide ettevalmistamises, üldiste laagrite, kursuste, õppepäevade, pidustuste jt. kogunemiste teostamise alal, samuti majanduslikus korraldustöös ja muus ülesandeis.

Üksuste — rühmade, perede ja eriuksuste — tegevuskava olulisemaks osaks on sisulise töö jaotamine ja kavastamine: missuguseid töid, mängu, laule, matku, laagreid, võistlusi jne. korraldada, millal ja kuidas? Tegevusalade valikuks on ainevald piiramatu. Peaasi: see olgu poistekohane, poisse haarav ja noorkotkalike põhimõtete rakendamiseks sobiv. Järgu- ja erikatsed oma sisus on püüdnud seda kõike haarata, mida üldse on mõeldav rakendada.

Ühelt poolt on see tänuväärne võimalus, et nii rikkalikus ulatuses on valida tegevusalasid, kuid teiselt poolt toob see enesega kaasa laialivalgumise ja pinnapealsuse ohu ning viib sageli eemale raskuspunkti kontsentreerimise eelulisemalt aladelt.

Seepärast on osutunud vajalikuks Noorte Kotkaste organisatsiooni töökavas juhtida tähelepanu organisatsioonis teatud aladel üldiselt esinevale puudusile, mida soovitakse vältida, samuti ka neile aladele, millele tuleb erilist tähelepanu pöörata üksuste tegevuse korraldamises ja töös.

Alljärgnevalt on tehtud väljavõtteid tegevuskavast (NK tegevuskava 1939/40. a.) ja NK vanema ringkirjast 30. sept. s. a. malevate ja malevkondate pealikuile ja rühmade vanakotkastele, mis puudutavad otseselt või kaudselt tegutsevaid rühmi, peresid ja erikoondisi ning kuuluvad seega vastavate üksuste juhtide poolt rakendamisele või ettevalmistamisele.

(Väljavõtteid Noorte Kotkaste tegevuskavast 1939/40. a.)

I Organisatsiooniline korraldustöö.

(Malevate ja allüksuste korraldusel.)

4. Liikmete värbamine tegutsevaisse üksusisse teostada kindlaksmääratud tähtpäevadel — sügisperioodil oktoobris ja talvel — veebruari algul, lähtudes põhimõttest, et eelmisel korral vastuvõetud algajad oleksid jõudnud enne uute algajate vastuvõtmist sooritada madalama järgu katse. Hiljemalt maikuu lõpuks tuleb ette valmistada kõik algajad madalama katsejärgu sooritamiseks, et suviseks perioodiks kõik üksused koosneksid 100%-liselt katsejärgus noortest.
5. Uute jõudude kaasatõmbamine üksuste tegevusse kohepealsete vanemate tegelaste hulgast, eriti ka väljastpoolt õpetajaskonda, kes noorte tööd suudavad otseselt või kaudselt juhtida või soodustada.
6. Toetajate kogude, vanemate perede või Sõprade Seltsi osakondade — kui olemas maleva sõprade selts — ellukutsumine majandusliku toetuse hankimiseks ja tegelaste rakendamiseks kohtadel vastavate üksuste juures. Nende ellukutsumiseks nõutada vastavad juhised maleva staabist või maleva Sõprade Seltsi juhatusest.
7. Rühma- ja salgakodude soetamine ja sisustamine. Oma koduruumide evimine ja nende sisustamine on kindlasti rühma koosseisu arenemise ja stabiilsuse üheks olulisemaks aluseks, seepärast tuleb erilist tähelepanu pöörata ja vastavaid samme astuda üksustele oma koduruumide soetamiseks.
8. Vormikandmise alal jälgida ja rõhutada, et noore kotka vormi

kantaks ainult vormi eeskirjade kohaselt; ka mitte igapäevase töö juures, vaid üksuse koondusel, matkadel ja avalikel esinemistel; vormis käimisel nõuda laitmatut rivilist esinemist ja käitumist.

IV Laagrid, matkad, võistlused, näitus ja suvikodu.

(Peastaabi korraldusel.)

27. Noorte Kotkaste üleriigilise II üldlaagri korraldamine juulikuu keskel. Täpsemad andmed laagri kohta ja üksikasjalised juhised malevais üldlaagri ettevalmistustööde kohta saadetakse Peastaabist hiljem eriringkirjadena.
28. Üleriigilise näituse korraldamine ühenduses üldlaagriga noorte kotkaste mitmesuguste tööde, õppevahendite, kogude, albumite, raamatute, ajakirjade jm. esemete ning organisatsiooni siseelu ja arengut kujutavate tabelite, diagrammide, skeemide jne. väljapanekutega.

(Malevate ja allüksuste korraldusel.)

34. Rühmajuhtide kursustega seoses olevate nooremate juhtide harjutuslaagrite teostamine; malevkondade ja rühmade laagrid, eriti neile poistele, kellel pole võimalik osa võtta üldlaagrist. Erilist rõhku kõigis laagreis panna treeningule — rännakute, välimängude, rivilise esinemise jne. alal.
35. Matkade, eriti ööpäevaste rännakute propageerimine ja organiseerimine üksusis kas jalgsi, paadiga, jalgrattal, suuskadel vm. viisil, eeskätt koduümbruse ja rahvastiku tundmaõppimiseks ja naaberüksustega kontakti loomiseks ning poistes liikumishuvi äratamiseks. Rõhutada noortes vajadust

rännakuil ja ka matkadel riviliseks esinemiseks.

37. **Kotk a k o d u** t e g e v u s e s t o s a v ö t j a t e o r g a n i s e e r i m i n e.

V Propaganda alal.

51. Informatsiooni andmine ja piltide avaldamine ajakirjanduse kaudu maleva ulatuses toimuvast noorte kotkaste tegevusest ja mitmesuguseist eririitustist.
52. Noorte avalikud esinemised töö- ja pidulike koondustega ning riiklike pühade ja teiste tähtpäevade puhul ettekannetega kohalikel aktusil, tööde näitused ja esinemine väljapanekutega kohalikel üldnäitusil, avalikud võistlused, pidustused, paraadid, vormis matkamine, laagrid jne.

J. Tedersoo,

Peastaabi Ülem.

K. Liping,

Vanem instruktor.

(Väljavõte NK Peastaabi ringkirjast Noorte Kotkaste malevate ja malev-kondade pealikuile ja rühmade vana-kotkastele.)

Noorte kotkaste tegevusprogrammis on hulk niisuguseid alasid, kus kõigi noorte kotkaste alati valmis-olek evib riiklikust ja ühiskondlikust seisukohast erilist tähtsust. Suuremat tähelepanu tuleb pühendada just seesuguste alade süvendamisele ja oskuslikule kätteharjutamisele.

Nende aladena tuleb õppetegevuses esile tõsta alljärgnevalt toodud nõuded.

1. Kohaliku ümbruse ja olustiku tundmine ning orienteerumine, et iga noor oleks suuteline tegetsema virgatsina või teejuhina kodukohas ja selle lähemas ümbruses. Selleks on vajalik igal noorel kotkal teada ja tunda ümbruskonna teid, jalgradu, ülepääse, metsi, varjamispaiku; suuremaid asulaid, talusid, tööstusi, ameti- ja üldisi asutisi (lahtioleku

aeg, telefoni nr.) — kohalik omavalitsus, politseijaoskond, postkontor, haigla, apteek jne. — ja õnnetusjuhtude teatamise kohti ja punkte — tulikahju teatamise koht, esmasabi punkt, arst jne., samuti ka kohalike juhtivate tegelaste elukohti ja nende telefoninumbreid. Teada ka regulaarsete reisiveokite liiklemist ja sõiduvahendite saamist koha peal. (Vt. noorhauka katse p. 1 — Põhim. § 200; pesakotka katse p. 9 — Põhim. § 202; kotkapoja katse p. 6, 7, 8 — Põhim. § 205; noorkotka katse p. 6, 7, 8 — Põhim. § 207.)

Teadmist ja oskuste omandamine nimetatud alal nõuab välitegevuse intensiivset rakendamist, sest kõige kindlamalt ja püsivamalt omandatakse teadmised ja oskused otsese tegevuse ja vaatluse teel. Selleks korraldada salkadega või rühmaga mitmesuguseid väli-, eriti aga luuremänge, rännakuid, jalutuskäike, orienteerumist, asutiste külastamist ja vastavaid harjutusi. Kasuta üksikuil aladel salkadevahelist ja individuaalset võistlust.

2. Oskused elav- ja telefoniside loomiseks ja pidamiseks. Selleks peavad noored suutma edasi anda antud teadet suuliselt ja seda kirjalikult õieti esitada; suuliselt või kirjalikult avaldada nähtud sündmuse või kuulnud kõneluse kohta täpse kirjelduse; osata kasutada telefoni koht- kui ka kaugekõnedeks, käsitseda telefoniabonentide nimekirja ja teada telefoni kasutamise üldjuhiseid, nagu need avaldatud telefoniabonentide nimekirja esilehtedel üldeeskirjas.

Sideloomise harjutuseks välja töötada rühma erakordse kokkukutsumise kord (häirekord) ühes vastavate nimekirjade koostamisega, millised rühma kotka, tema abi ja lippuri ühisel hoolel korras pidada; selle kava järgi teostada üksuse erakordseid kiirkoondumisi rivi- ja rühmatöökordseks, välimängudeks ja ka muudeks töödeks, et olla teadlik kiireimast ja keskmisest ajast, mille jooksul suudab üksus täielikult kokku tulla.

3. Tegelikud oskused esmasabi alal, kus käsitlusele võtta:

- a) isiklik tervishoid — puhatus, pesemine, toitumine; tervishoiulised eluviisid (rõivastus, õhk, päike, töö ja puhkus); nakkushaigusist hoidumine, ettevaatus tuleohu, uppumise, liiklemisõnnetuse jne. vältimiseks; tavalisemate söödikute tõrje.
- b) esmasabi — haavad, puhastusvahendid, sidematerjal; tegelikud sidumisharjutused rätikuga ja rullsidemega, plaastri kasutamine; verejooksu sulgemine, luumurrete lahasepanek, kunstlik hingamine; mürgistused keemiliste ainetega, rikkiläinud toiduga ja gaasidega, vingmürgistus; minestus, külmumine, uppumine; võõrkehade kõrvaldamine silmast, kõrvast, ninast, kurgust, maost; uppumisohus viibija päästmine käepäraste abinõudega; sanitaartransport;
- c) haigepõetus — haige eest hoolitsemine, temperatuuri mõõtmine, pulsi lugemine, kompresside panemine;
- d) õhu- ja gaasikaitse alal — tegutsemine gaasialarmi korral, gaasitorbiku käsitsemine ja hooldamine, improviseeritud kaitsemaskide valmistamine;

e) suuremate õnnetuste korral tekkiva paanika hädahoold, osata käituda rahustavalt erutatud rahva, eriti aga laste hulgas.

4. Riviline esinemine, üksik- ja koondrivis kui ka üldises käitumises, leidku suuremat tähelepanu ja harjutamist poistes mehise hoiaku ja julge esinemise kasvatamiseks. Üldise korrana tuleb noorte igasugustel rivistamistel ja eriti rivikorras liikumisel pidada kinni nõudest, et väiksemad poisid oleksid paigutatud rivistuses ettepoole.

Nende üksikute tegevusalade esiletõstmine noorte kotkaste üldisest tegevusprogrammist ei tähenda, et kogu tegevus peaks toimuma ainult neil aladel. Üksusis tuleb jätkata senist mitmekesisist tegevust, misjuures aga loeteldud aladele rohkem tähelepanu pöörata ja neid harjutada oskusliku omandamiseni.

Neid nõudeid tuleb rakendada vastavalt poiste võimeile — nooremate poiste tegevuses kitsamas, vanemate poiste tegevuses aga laiemas ulatuses ja süvendatud kujul.

J. Maide

Noorte Kotkaste aj. Vanem.

J. Tedersoo

Peastaabi Ülem.

Ülaltoodu teostamiseks praktilisi juhiseid leiata raamatust

„Pesakotka katse“

Hind 35 senti.

Raamat on taskuformaadis, koostatud isikliku käsiraamatuna kasutamiseks igale poisile.

Raamatut võib saada:

- 1) maleva instruktorilt;
- 2) otse talituselt tellides, lisades iga eksemplari kohta 35 senti väärtuses postmarke;
- 3) Tallinnas: KL Tarvetelaost, Kaarli 8;
- 4) Tartus: „Koolivara“, Võidu tänn. 10.

Möödunud suvi Kotkakodus.

Võrumaal Kubja suvituskohas töötas edukalt kogu suve noorte kotkaste suvikodu — Kotkakodu.

Möödunud suvi oli Kotkakodu tegevuses esimeseks tegevushooajaks, mis kestis 7. juunist kuni 15. augustini. Pea-rõhk lasus seal poiste kehalise arenemise ja tervisliku kosumise eest hoolitsemisel, arendades poistes töötahet ja töösust füüsiliseks tööks ja andes teadmisi laiast noorkotkalikust ainevallast.

Kotkakodu tegevusest võttis osa suve jooksul 204 poissi, kelledest umbes 10% võttis osa mitmest tegevusperioodist ja üksikud viibisid Kotkakodus suve läbi. Kokku oli 5 kahepäevase kestusega tegevusperioodi. Iga perioodi algul tuli uus koosseis ja algas tegevus kindla kava alusel. Keskmiselt viibis alati Kotkakodus 45 poissi, kes olid töötamiseks jagatud kahte gruppi — noored kotkad ja noored haukad.

Kotkakodu tegevust juhtisid Noorte Kotkaste Peastaabi jõud. Abijõududena tegutsesid noortemagistrid ja kotkajuhid kordamööda perioodide kaupa. Keskmiselt töötas juhtkonnas 6—10 isikut.

Kogu tegevus toimus kindla päevakava alusel, mille täitmist reguleerisid ETK poolt kingitud gongi löögid ja sarvesignaamid. Päev algas oma askeldusis kell 7.30 võimlemise ja pesemisega,

lõppes kell 22.30 õhturahuga. Seejuures oli poistel võimaldatud küllaldaselt vaba aega päevakavalise tegevuse kõrval, mida kasutati mängudeks, lugemiseks, kirjutamiseks ja omavaheliseks keskusteluks.

Poisid olid kogu aja innuga iga tegevuse ja ürituse juures, nii et 2-nädalase tegevusperioodi lõppedes oleksid kõik tahtnud edasi jääda omasuguste keskele ühiseid rõome jagama, kui vaid vanemad oleksid seda võimaldanud.

Kõige rohkem köitis poisse sport ja spordimängud, milleks vahendeid oli külluses. Kuna Kotkakodul on eeskujulik ujula, siis 2—3 korda päevas said poisid ujuda ja vetelpääste harjutusi sooritada. Kotkakodust lahkusid eranditult kõik poisid küllaldase ujumisoskusega, paljud sooritasid ka ujumismärgi-katsed. Välistööde alal kaunistati Kotkakodu ümbrust, kus iga poiss pidi käsitsema labidat, kirvest ja reha oma jõu kohaselt. Rajati teid, juuriti kände, tasan dati maapinda, valmistati tööriistu jne.

Noorkotkalikus tegevuses meeldisid poistele eriti matkad kaunis Võrumaa looduses, sest iga poiss tegi kaasa vähemalt kolm jalamatka — Haanjasse, Verijärvele ja Võru linna, vanemad poisid tegid Haanjast ringi ka Rõugesse. Nii matkati Kotkakodu poiste poolt suve

Töö arendab lihaseid.

Kotkakodu elanikud rajavad uut teed ujulasse.

Fotoläätsega

„Kotkakodus“

1. Sarvesignaali kutsus „Kotkakodu“ elanikke töösse ja tegevusse.
2. „Kotkakodu“ vanem avab laagri otse „Kotkakodu“ külje all asuvas männikus.
3. Kodukaunistamine on täies hoos.
4. Vaade Kubja järvele ja ujulale, mis oli kogu suve jooksul poiste armastatumaks kohaks kogu „Kotkakodu“ ümbruses.
5. Päev on õhtul. Lipp langetatakse. See on pühalik toiming kogu „Kotkakodu“ pere juuresolekul. Keskul: „Kotkakodu“ märk.

Terves kehas terve vaim.

*Vaba aeg kasutatakse
vaimu arendavaks male-
ja kabemänguks.*

jooksul ümmarguselt 10 000 km. Mitte vähem huvipakkuvad ei olnud välimängud Kotkakodu juures asetsevais laialdastes männimetsades, orgudes ja mägedel. Igal päeval olid kindlad õppetunnid, kus õpetati poistele laagritarkusi, pioneer- ja sideasjandust, elementaarset topograafiat jne. Kõik sündis võimalikult praktiliselt talvel omandatud eelteadmiste varal.

Oodatud olid õhtused koosviibimised kas keskustelutunnis või metsa all lõkke ääres, kus voolas külluses poistepärast nalja, lauldi kõlavaid viise ja mängiti keelpillidel ja okariinidel lõbusaid lugusid, mis päeval õpitud ja ette valmistatud.

Hoolimata sportimisest, ujumisest ja tööst võtsid poisid Kotkakodus kehakaalus tublisti juurde, 3-kilosed juurdevõtmised kaalus ei olnud haruldased 2 nädala kestel.

Kuigi Kotkakodu moodustas omaette maailma, leidsid ka välismaailma sündmused seal märkimist. Nii pühitseti võidupüha võidutule toomisega ja Vabariigi Presidendi läkituse ettelugemisega lõkketule ääres, löödi aktiivselt kaasa ujumispropaganda nädalale jne. Võru jaamas käidi tervitamas ka võidukat Luzerni laskurit H. Kivioja, mille kohta kirjutab „Võru Elu“ järgmist:

„Eriti südamlikuks ja haaravaks kujunevad tervitused noorkotkastelt. „Kot-

kakodu“ kõnekoor lausus noorusliku vaimustusega:

„Kivioja, laskur vahva,
maha jättis iga rahva.

Ei Sind segand vihm ei tuul —
kümme oli iga kuul.

Kogu „Kotkakodu“ pere
hüüab Sulle valjult — tere!“

Siis astub kuulsa laskuri ette pisike, tragi pesapoeg Harry Tidrus, öeldes:

Mina väike haukapoja,
Sina kuulus Kivioja.

Sulle järgi tahan jõuda,
isalt varsti püssi nõuda.

Soovin õnne palju, palju —
Ole kindel nagu kalju!

Pisikese poisi väike käsi lööb mehise laksu kõrgekasvulise ratsarüg. seersandi pihku.“

Peale Kotkakodu poiste peatus Kotkakodus noorte kotkaste ja kodutütarde matkajaid, poiste vanemaid ja teisi koduseid, kel oli nii võimalus jälgida mõned päevad Kotkakodu mitmekesist vilgast tegevust. Edasi peatus seal kaitseliitlaste ekskursioone ja Veespordi Liit korraldas oma instruktorite kursused. Kõik külalised ja poiste vanemad on olnud vaimustatud Kotkakodu kaunist ümbrusest, stillsest eestipärasest sisustisest ja heast toidust.

Oma muljetes kõik poisid kirjutasid, et Kotkakodus veedetud päevadest on neil jäänud parimad mälestused.

Täpne silmamõõt ja osavus on noore kotka voorusteks.

Ping-pongi laud lahtisel rõdul leiab alati kasutamist.

Nii loeme üksikuist väljavõtteist poiste muljeid ja arvamusi:

„Kotkakodu asub ilusa järve kaldal, kus on väga tore ujuda. Ka loodus on Kotkakodu ümber väga tore ning meelitatav matkama. Meie tegime ühe pikema matka Munamäele ja ühe vähema Verijärvele. Süüa saab siin väga hästi. Siin on ka vana eesti mööbel: lauad, pingid ja toolid, mis mulle väga meeldivad. Siin on kõiksugu spordivahendeid: oda, kuul jne. Siin on ka muid mängu: ping-pong, male, kabe. Õhtuti tuuakse värsked ajalehti, siis saab neid lugeda. Siin tehakse lõkkeõhtuid ja korraldatakse kõiksuguseid mängu. Minule meeldib Kotkakodus väga.“
(J. Sõerd 10 a. v.)

„Kotkakodu on suve- ja puhkekodu selle sõna tõsisel mõttes.“

„... väga häid muljeid olen saanud Võru ilusast maastikust: põllud kungastel, metsaribad ja paljud peegelsiledad järvekesed annavad ilusa elamuse kaasa.“

„Tegevuse päevakava oli läbimõeldult koostatud ning paremini oleks seda vaevalt suudetud teha.“

H. T. 16 a. v.

„Süüa tulles ei mõistnud ma ujuda, siit minnes oskan juba päris hästi.“

„Süüa saab hästi. Nagu mõnedki teavad, olen suur sööja. Tuleval aastal tahan ma kõigile oma pere ja rühma poistele öelda, et süüa saab nii palju, et söö kas või lõhki.“

„Minule ei meeldi siin olla. Sele pärast et mina tahan rohkem päevitada. Aga siin on muu kui töö ja siis kui sab ujuta siis on vesi külm ja mina ei taha kõig aeg olla ühes kohas ja mina tahan sind näha ja tulen kolmapäev ära...“
(See on ühe 9-aastase poisi esimene kiri emale, kes aga kõigele „halvale“ vaatamata viibis Kotkakodus kogu suve ja jäi lõpuks veendunud tagasitulijaks järgmisel suvel.)

„... aga tuleval aastal tulen kindlasti tagasi, sest paremat paika kui Kotkakodu ei ole peaaegu vist kuskil.“

Piirituslakid — peitsid — liivapaber — külm liim

E. Günther

Tallinn - Tartu - Viljandi - Pärnu.

*Soome partio-opisto peahoone, nn. „Nujakkalinnu“
Roikonkoskis.*

Soome partiopogade juhtidekool.

Ida-Karjalas Roikonkoskis, keset kaunist järve asetsevale ilusale poolsaarele metsapadrikusse on rajatud Soome partiopogade poolt oma juhtkonna väljaõppeks juhtidekool. Selleks omandas Partioipoikaliitto 25 ha maad ja ehitas soome rahvusstiilis peahoone ja kõrvalhooned. Peahoone mahutab suurema ruumi õppetööks ja kogunemisteks, mida ühest otsast piirab küttekolle ja selle taga asetsevad köök, toiduvalmistamis- ja keskkütte-seadis, kuna teises otsas on juhtkonna toad ja büroorum. Meeskondade magamisasemed, arvult umbes 40, on kummaski maja otsas asetsevate ruumide peal, ainult osaliselt õpperuumist seinaga eraldatud. Magamisasemeid on paigutuselt mõeldud 4 normaal-salga jaoks.

Hooneist veidi eemal on peen padrik raiutud maha laagriväljakuks, kus toimuvad harjutuslaagrid. Siin toimunud Gilwell-kursustest on ka eesti noori osa võtnud.

Kool on töötanud ligi aasta, alates tööd talvekursustega 1938/39, ja selle pühitsemistalitus toimus k. a. juuni al-

Soome Partioipoikaliitto Peastaap eesotsas Peastaabi ülema kapt. Lauri Vuolasvirtaga juhtidekooli pühitsemispidustusil.

gul. Sellest võttis osa ka Noorte Kotkaste Peastaabi ülem J. Tederloo, esindades eesti skautlikke noorteorganisatsioone ja andes üle koos tervitustega mõned kingid.

Katseile valmistumine on täies hoos. Katsete sooritamine muutub hõlpsaks, kui olete varustatud raamatutega:

**„Naarkotka käsiraamat V“
„Pesakotka katse“**

Tellige need endale maleva staabist!

1. Ranna vesi ja mere- märgid.

Randomise võimaluste tundmine on tähtis peatükk rannatundmise osas. Paljud merirühmad asuvad kohtades, kus puuduvad sadamad. Ka seal ei puudu võimalused paatidega ligemale või kaugemale rannavette sõiduks, olenedes muidugi vee seisust ja paadi suurusest. Sooja ja madala vee puhul poisid uurigu suurte kivide (eriti salakivide) asukohti ja vee sügavust oma kodukoha rannavees. Saadud andmed märgitagu üles ja kantaugu hiljem kaardile. Sageli on rannavees kohti, kus tormidega tekivad liiva kuhjumised. Seepärast ei piisa ühest uurimisretkest, vaid vaatlusi tuleb ette võtta mitu korda. Muidu võib tekkida olukord, et ühekordse mõõtmise andmetel teatavas kohas oli vee sügavus kindlasti küllaldane randomiseks, tegeliku sõidu puhul aga läheb paat ometi madalikkule. Uut rannavee sügavuse mõõtmist on vajalik siis toimetada, kui tugev tuul on puhunud mõnest teisest ilmakaarest. Seega rannavee sügavuse vaatlusel tuleb alati registreerida ja arvestada tuule (voolu) suunda. Muutliku põhjaga kohad kaardi tähistatagu. Kalamehed omavad randomiseks suuri kogemusi ja seepärast nemad madalikkude ja karide märkidega tähistamisi ei armasta ette võtta. Küll võiksid seda teha merinoorkotkad. Märkideks võivad olla värvitud puupakud, nõud, millel kaas kõvasti peal, jne. Märgid peavad olema tingimata paigal-

Randomine.

Väljavõte V o l d. P i h l a u noorte-
magistri-väitekirjast: „M e r i n o o r -
k o t k a s k o d u r a n n a t u n d j a n a“.

püsivad ja seega tuleb „ankur“ hoolega valida. Parim on muidugi päris ankur, võib aga olla ka suur kivi. Et märgid tuleb sügisel ära korjata ja kevadel uuesti vette viia, on arusaadav. Sellist tähistamist tuleks eriti tarvitada noorte kotkaste poolt väljavalitud supluskohtas.

Sadamates on vähem vaeva. Seal on tähistamine toimetatud ja küsimus seisab peamiselt märkidega tutvumises. Kuid ka sadamasuudmes võiks olenevalt paadi suurusest toodritest möödumisel mõned mülid võita, kui hästi tuntakse madalikke ja karisid. Ei ole aga hea kasvatada harjumuseks, et jätame toodri tähele panemata ja otsime õigemad teed. Selline risk on seotud hädaohtudega, mille vältimine võimalik. Üldseks piüideks olgu, puudugu sadam või mitte, et merinoorkotkas küllalt teadlik oleks oma lähema ranna madalikkudest, karidest, kividest ja randomise võimalustest.

2. Kalda märgid.

Meie võime küll rannavee olukorda hästi tunda, seda ei saa aga praktiliselt veel ära kasutada, kui meil ei ole teada ja valitud nähtavaid märke, mis aitavad meil kurssi hoida. Osaliselt me seda juba tegime, kui märkidega tähistasime ohtlikud kohad. Need tähised on aga ainult lähedalt nähtavad, kursside määramiseks on nendest vähe. Randomisel on abiks ikka kaugele ja selgesti nähtavad märgid ja need asuvad maal. Nende valimiseks ja kindlaksmääramiseks sõidame paadiga merele, kui oma jõu ja kalameeste tegevuse terase tähelepanuga oleme jõudnud valida paremad randomiskohad. Merel uurime järele, kui kaugel asuvad kalameeste püünised. Püüniste taga teeme järsu käänaku sadama (randomiskoha)

suunas. Siis peatume ja teeme kindlaks kaks püsivat märki rannal, mis oleksid paadiga ühel sirgjoonel. Valime seks hooned, kõrgemad korstnad, puud jne. Olgu käesoleval korral näiteks nendeks rannal kasvav üksik suur määnd ja kaugemalt paistev viinavabriku korsten. Märgid valime pikka ja hoolega ning märgime kohe üles. Siis sõidame edasi. Kui, olenedes kividest või muust, sissesõidu teel tuleb teha pöörded, peame iga pöörde puhul valima kaks uut märki ja pööre tuleb teha, kui need märgid on ühel sirgjoonel. Näiteks on faarvateris suur kivi, mis madala veega nähtav, kõrge vee puhul salakivi. Sissesõidu kurss on „määnd ja korsten“. Kui kivi nähtav ja muid ohte ei ole, saame kivist lihtsalt mööda ja saavutame endise kursi randumiseks. Kui aga kivi pole nähtav, sõidame esimese kursiga näiteks, kuni piirivalve maja vasakust poordist vaadates satute keset rannas kasvavat männitukka. Nüüd teame, et kivi on ees. Ka teame, et lääne poolt tuleb mööduda, ja teamegi pöörde Westi. Kohe pöördume tagasi ja otsides üles endise kursi, randume. Kuna vee sügavus teada, stoppame õigel ajal mootori, viskame välja ankru ja sumame läbi vee kaldale või ootame sõupaati kuivale pääsemiseks.

Muidugi ei ole alati võimalik merest pöörates kohe sõita randumiskoha suunas, vaid peame sõitma mitme kursiga. Igal juhul aitavad meid maal asuvad märgid. Neid märke ei pruugi ju alati ühesti avastada, vaid kalamehed jagavad ohtrasti oma kogemusi. Küll tuleb aga sissesõitmist harjutada. Avastada tuleb märke neis kohtades, mis sobiksid randumiseks, mida aga ei kasutata. Võib tulla aeg, kus seda teed on tarvis kasutada, ja on hea, kui leidub lootse, veel parem, kui need lootsid on just noorte kottkaste perest.

Agas õösel? Sadamates on kerge ja huvitav tutvuda tuletorni plänkidega ja sihttuledega. Olukord sadamata rannas pimedal ööl on küllalt raske. Vana merimees sõidab siis randa, tüüriks ja kursi

määrajaks oma „nina“, nagu öeldakse. Kottpimedatel öödel sügisel ja tormisel merel noorkotkas niikuinii ei tegutse. Suvel aga on öö küllalt valge, et leida olulisemaid tähiseid ja ettevaatlikult randuda.

3. Ranna kontuur.

Vähe on veel oskusest reidilt randuda. Paadiga sõidetakse ikka rannast nii kaugemale, et majad näivad koguni väikesed ja neist ei saa suurt aru. Tublil merinoorkotkal on vaja tunda oma ranna kontuuri. Merinoorkotkaste rühm on kaitseliidu merirühma noorem vend. Ja kaitseliidu merirühm annab oma mootorpaati noortele varakult esitatud töökava alusel kindlalt kasutada. Kindlaksmääratud päeval kogunevad poisid paati ja ranna vaatlemiseks ja tundmaõppimiseks sõidetakse kaugemale merele. Mida kaugemale, mida ähmasemaks ja arusaamatumaks rand muutub, seda parem. Merel pöördub nüüd paat ja ligineb võõrale rannale. Paadi juht, kaitseliitlane, annab poistele sõidul näpunäiteid, millest randa võib tunda. Rannale lähenedes poisid avastavad, et küllap on see ja see koht, mille traversis oleme. Ja vaadake, nüüd tuleb meie rand. Kui imelik ja võõras. Aga paat sõidab kodurannast mööda. Poisid rõõmustavad, et saab veel sõita. Näe, missuguseks siin rannajoon muutub? Paat pöördub ja nüüd juba poiste tagal nõuandel randub libedalt, saates maale rõõmsa ja merimehelikult iseteadva seltskonna. See oli päeval. Ehk leidub mõnda õhtutki, kui rannal üksikesemed silmale koguni seletamatud, teha sõit ranna vaatluseks. Palju on tarvis harjutada silma, et tunda oma randa, leida sadamat ja sõita kindlalt sadamasse (randumiskohta).

4. Orienteerumisest randumisel.

Peale eelmärgitute on mitmeid tegureid, olenedes kalda iseloomust, mida tuleb arvestada randumisel ja mis aitavad meil orienteeruda. Märkimem siinkohal

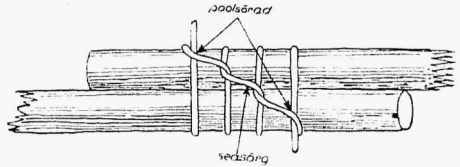

Kuidas valmistada lihtsamaid ühendusi.

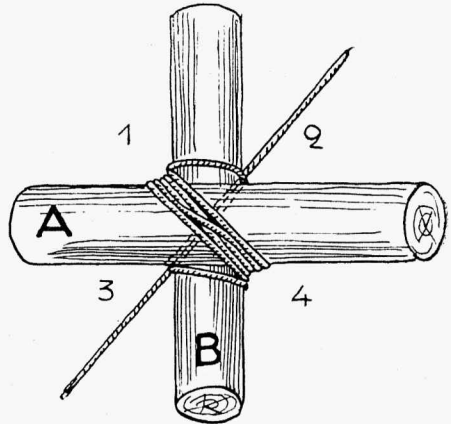
Kotkajuht J. Laar.

Juhtide harjutuslaagrites ning juhtide õppepäevadel on senini käsitletud pionöörrühenduste tegemist vastavalt sõjaväes kehtivatele määrustele. Kuna sõjaväes tarvituselolevad moodused hea ühenduse valmistamiseks nõuavad kogemusi ning täpset töö tundmist ja meelespidamiseks nende sagedast käsitlemist, siis on nende käsitlemine ja õpetamine juhtidel vastavate õpperaamatute puudumisel raske. Käesolevas kirjutises annan ühe lihtsama ja kergema mooduse nõoriga ühenduste valmistamiseks. See moodus ei vasta küll sõjaväe eeskirjadele, kuid vaatamata oma lihtsustatud sidumisviisile täidab oma ülesande. Moodus erineb sõjaväes tarvitusel olevast ühendusest selle poolest, et sidumise algus tehakse nõöri keskosaga, sidumine toimub kahe nõöri otsaga korraga ja ühendus lõpetatakse kalamehe (ka lenk-kalamehe-) sõlmeaga.

1. Puuosade pikuti ühendamiseks ase-

seotakse kummagi nõöri otsaga eraldi nõöri otsa liikumise suunas 6—7 pool-sõrga. Side lõpetatakse otsade kokku-

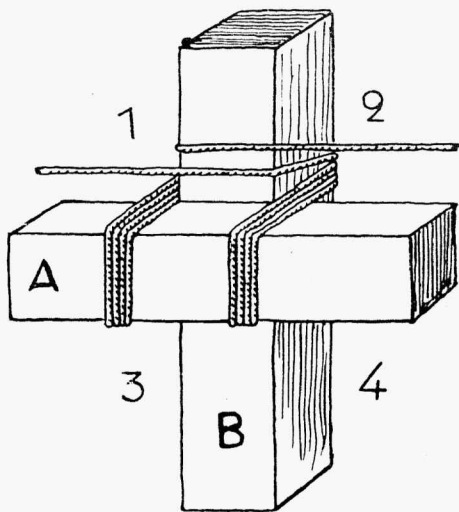

mõned tähtsamad. Merinoorkotkas on jälginud mitmesuguste tuultega lainetust oma kodurannas. Randumisel on tähtis teada, kui kaugel rannast algavad murdlained. See võimaldab orienteeruda randumisel ka pimedas ja uduga. Orienteeruda saame sageli ka voolu järgi. Näiteks on väga raske võõral paadimeeskonnal randuda Purtse jõesuus, kuna jõesuu on väga varjatud. See on maksev eriti hãmara aja kohta. Kindlam abinõu

on kurss määrata merre suubunud jõe voolu, vee värvi ja maitse järgi (mage vesi!). Merinoorkotkas on uurinud oma kodurannas mere põhja. Põhja koosseis on märgitud kaardile. Ta on teadlik sellest, et häda korral ka põhja järgi on võimalik teataval määral ära määrata om asukohta. Juhul, kui põhi on ühtlane (liiv, kruus, muda, savi), ei aita meid põhi palju. On aga põhja koosseis vahelduv, on põhja tundmisest sageli palju abi.

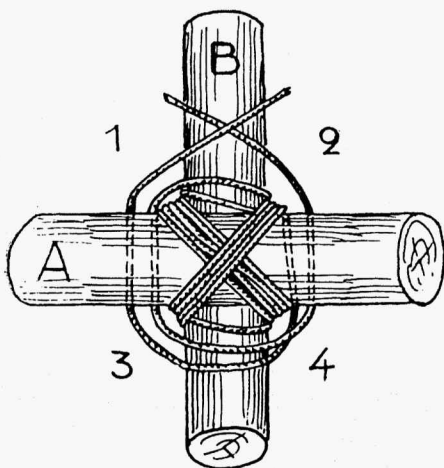
sõlmimise abil kalamehesõlmega. Joonisel on selguse mõttes näidatud keerud lahus, tegelikul sidumisel peavad aga keerud olema tihedasti koos.

2. Kahe ümmarguse puu (A ja B) ühendamiseks risti seotakse seasõrg nõõri keskkohaga üle mõlemate ühendatavate osade nurkadest 1 ja 4. Sidumist jätkatakse samades nurkades nõõride otste liikumise suunas veel kummagi nõõriga kaks ringi. Sidumise üleviimiseks vabaks jäänud nurkadele viiakse nõõr, mis tuleb osa B tagant nurgast 4 B eest üle nurka 3 ning sealt B tagant nurka 2; see nõõr, mis tuleb osa B tagant nurgast 1 viiakse B eest üle nurka 2 ning sealt B tagant nurka 3. Kummagi nõõri otsaga seotakse nõõri liikumise suunas 2—3 ringi

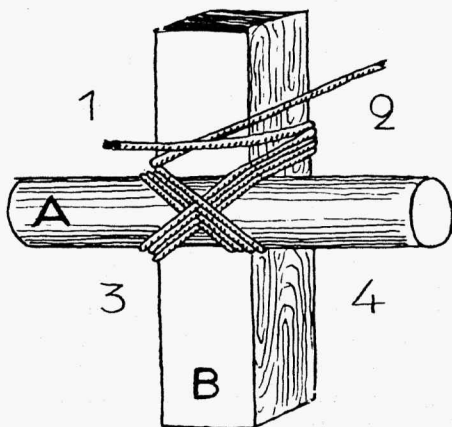
gast 1 üle A eest nurka 3, B tagant nurka 4, A eest nurka 2, B tagant nurka 1, A eest nurka 3 jne. Nõõr, mis tuleb nurgast 2, liigub A eest üle nurka 4, B tagant nurka 3, A eest nurka 1, B tagant nurka 2, A eest nurka 4 jne. Kummagi otsaga seotakse tugevalt 2—3 ringi. Kui ringid on seotud, siis nõõrid asetsevad jällegi nurkades 1 ja 2. Viies nõõrid osa B eest vastamisi (1—2 ja 2—1) seotakse ühendavate osade vahelt sidemele tugevuskeerud peale ja otsad ühendatakse kalamehesõlmega abil.

4. Ümmarguse (A) ja kandilise (B) puu ühendamiseks toimub sideme algus

(nõõri otsad liiguvad vastassuunas) ning sidumise lõpetamiseks viiakse see nõõr, mis tuleb nurgast 2, üle osa B nurka 1; see nõõr, mis tuleb nurgast, 3 üle osa A nurka 2 ja A tagant nurka 4. Kummagi nõõriga seotakse üks ring tugevalt ühendavate osade vahelt sidemele ja nõõri otsad seotakse kalamehesõlmega abil kokku.

3. Kahe kandilise puu ühendamiseks asetatakse nõõri keskkohast (näiteks) osa B taha nii, et nõõri otsad väljuvad ette nurkadest 1 ja 2. Nõõr, mis tuleb nurgast 1, hakkab liikuma järgmiselt: nur-

Võti.

Kotkajuht A. Seppel

Malevkonna kodus peeti NK salga-pealikute kooli. Töö oli tehtud ja õhtu-söök söödud. Koolipealik oli oma vest-luse pajatanud ja ühes vanemate juhti-dega lahkunud. Poisid olid koos saalis, mis oli nüüd magamistoaks muudetud. Meeleolu oli elev. Suuremad riided võeti ült ja oldi koduselt.

Hakati sörmkooku vedama, siis läks jõukatsumiseks, mustlasmaadluseks ja lõpuks tehti muidu madinat. Aga see ma-din läks üpris suureks. Korrapidaja keel-du ei kuulnud.

Äkki hakkas saali ukse käepide äge-dalt rappuma. Järgnes vali koputus. Kui poisid seevõrra vaiksemaks jäid, et jälle midagi selgemalt võis kuulda, selgus, et koolipealik nõudis ukse avamist. Aga võti, mis oli alles hiljuti olnud ukse-s, oli jäljetult kadunud. Poisid pugesid vaikselts oma magamiskohtadele. Vaene korrapidaja oli ühmi täis ning teatas läbi ukse, et võti on kadunud.

Kära vaikides lahkus koolipealik. Poiste enesetunne ei olnud kuigi mõnus. Otsiti võtit. Korrapidaja tegi seda poole

ööni, kuid võti jäi leidmata. Kuhu see küll võis kaduda?

Võti oli pesakotkas Ülo taskus. Ülo põhnud halb poiss. Ta tahtis vaid nal-jaks vaadata, mida poisid siis teevad, kui leiavad, et uks on lukkus ja välja ei pääse. Kohe aga keegi ust avada ei taht-nudki. Ja kui möllamiseks läks, ununes võti hoopis. Hiljem aga, kui koolipealik sisselaskmist nõudis, nägi Ülo, et asi oli halvasti välja kukkunud. Ja ta vaikis. Öösel aga nihutas võtme salakesi ukse ette tagasi.

Ülo teost oli teadlik tema koolisõber ja lauanaaber pesakotkas Vahro. Kui pärimiseks läks, siis Ülo anus, et see loost ei lausuks, ja Vahro vaikiski.

Hommikul kandis korrapidaja ette, et võti oli lukuauku tagasi pandud. Kui koolipealik käskis süüdlast ette astuda, olid poisid surmvaiksed. Süüdlane aga ei ilmunud. Pealik pahanes. Ta ütles, et poiste hulgas on neid, kellel puudub aru-saamine noorkotkalikust käitumisest. Ühtlasi jättis ta süüdlasele enese teata-miseks aega tööpäeva lõpuni.

analoogiliselt p. 3 all antud (kandiliste puude ühendus) ühendusele. Nööri kesk-koht asetatakse kandilise puu B taha sar-naselt, et otsad väljuvad ette nurkadest 1 ja 2. Sidumine toimub järgmiselt: nur-gast 1 tuleb nõör viiakse üle ümmarguse puu A eest nurka 4, sealt B tagant nurka 3, A eest nurka 2, B tagant nurka 1, A eest nurka 4 jne. Nurgast 2 tuleb nõör liigub üle A nurka 3, B tagant nur-ka 4, A eest nurka 1, B tagant nurka 2, A eest nurka 3 jne. Tugevuskeerdude sidumiseks viiakse nõör, mis tuleb B tagant nurgast 2, B eest üle nurka 1 ja nõör, mis tuleb B tagant nurgast 1, B eest üle nurka 2. Sidumise lõpetamine on ana-loogiline nr. 3 all antud ühendusele.

Eeltoodud ühendusi kasutatakse siis,

kui ühendusele tuleb surve surub osad teineteisest eemale. Kasutada neid ühen-dusi silla kandepuu sidumiseks jne. ei saa, kuna surve mõju tõttu ühe ühenda-tud osa pikisuunas osad hakkavad libi-sema. Pikisuunas mõjuvate survete jaoks peab sideme alguse tegema teisiti. Kuna nõöri keskkohaga nende ühenduste valmistamine on raskem kui sõjaväes tar-vitusel olev ühe nõöri otsaga alatav side ühenduse valmistamiseks pikisuunas mõjuvate survete jaoks, siis ei ole ots-tarbekohane siinkohal neid käsitleda. Nööri keskkohaga sidemete sidumisel peab meeles pidama, et sidumine toimub mõlema nõöri otsaga küll eraldi suunda-des, kuid korraga. Vastasel korral tõm-matakse ühendus viltu.

Poisid silmitsesid üksteist kahtlustavalt ja olid tusased. Ülo aga ei teinud midagi olukorra lahendamiseks. Kartis ja häbenes. Vahrol seisis meele lause — „Noorkotkast võib usaldada“ ja vaikis.

Päev möödus nagu mingi surve all. Puudus lõbus meeleolu. Muidu nii reipad poisid olid masendatud ja pahurad üksteise vastu.

Lahkumistseremoonial lausus koolipealik: „Poisid, minul on tõsiselt kahju, et juhtus säärane halb lugu selle võtmeaga. Olete salgapealikud, juhid — kuid teie ei tea, kuidas juhtunud eksitusi hüvitada. Kuidas oskate siis õiget noorkotkalikku käitumist õpetada endast nooremaile? See sündmus on häbiplekiks tervele koolile. Korrapidajale avaldan oma kohuste hooletu täitmise eest laistust. Süüdlasele aga tuletan meelde vanasõna — parem hilja kui mitte kunagi.“

Ülo hoidis silmad maas ja kartis, et ta õhetav nägu teda ära annab. Vahro tegi liigutuse, nagu tahaks asja selgitamiseks ette astuda, kuid Ülole vaudates ei teinud ta seda siiski mitte.

Poisid olid ebameeldivalt puudutatud. Lahkumisega ei olnud neil ruttu. Koguneti salkadesse ja arutati, et kes see küll võis olla. Hõigati: „Jänes põo-

sast välja!“ Kuuldus teisigi halvustavaid lauseid süüdlase kohta.

Ülol oli äärmiselt piinlik. Ta kohmituses oma asjade kallal, liikus rahutult ühest ruumist teise ja lõpuks kippus minnekule omakandi poiste tulekut ootamata. Meeleolu oli räbal. Ta tundis, et oli süüdi terve ihusa päeva meeleolu rikumises. Kahetses, et ta kavatsatud väike nali oli nii halvasti välja kukkunud, ja oli samal ajal ka pahane teistele, et need juhtunut ei lasknud unustusehõlma vajuda. Endamisi tegi ta otsuseks järgmise kokkutuleku puhul mitte minna.

ÜLESANDEKS SALGAPEALIKUILE.

Arutage järgmisel koondusel seda lugu! Arutluse lõpul püüdke leida vastused järgmistele küsimustele:

1. Kuidas Ülo oleks pidanud toimima!
2. Kas pk. Vahro talitas õieti!
3. Missugune noorkotka seadus ei sobi jutustuse viimase lausega!
4. Missuguste noorkotka seaduste selgitamiseks võib kasutada ülaltoodud jutukest!

Vastused ülaltoodud küsimustele saatke kirjalikult hiljemalt 1. detsembriks s. a. aadressil: kotkajuht A. Seppel, Leisi, märkides vastuse saatja nime, rühma ja aadressi.

Kokkuvõtted avaldame „Kotka“ detsembrinumbris.

Käesolev number ilmub tavalisest ajast hiljem toimetusest mitteolenevail põhjusil.

Väljaandja: NK Peastaap. Vastutav toimetaja: G. Reial.

Toimetuse nõukogu: kol. P. Asmus, prof. E. Ein, prof. J. Köpp, koolide inspektor J. Lang, dir. V. Neggo, prof. A. Piip ja kindr.-maj. A. Traksmaa.

Toimetus: H. Treial (peatoimetaja), noortemagistrid R. Lahi (tegevtoimetaja), V. Hiir, K. Liping, A. Ohaka ja E. Tarn.

Toimetus-talitus: Tartus, Võidu 10, tuba 24, tel. 37-44.

Tellimishind: aastas kr. 1.50, 6 k. — kr. 0.80, 3 k. — kr. 0.40. Üksiknumber 15 senti.

Koos „Noore Kotkaga“ aastas kr. 2.—, 6 kuud — kr. 1.20.

Posti jooksev arve nr. 2133. Ajakiri ilmub 12 korda aastas.

Keda ei rõõmustaks

maitsekas ja kõrgeväärtuslik töö?

Moodsaim sisseseade, aastakümnete jooksul omandatud kogemused, asjatundlik juhtimine, vilunud tööjõud kõigil aladel võimaldavad kiiresti O.-ü. K. Mattieseni trükikojal valmistada igasuguseid trükiteid

OSAÜHING

**K. MATTIESENI
TRÜKIKODA**

TARTU, VALLIKRAAVI 4. TEL. 24-80 JA 24-97. POSTK. 46.